

ИЗЛАЗИ СУБОТОМ.

Цијена:

За ЦРНУ ГОРУ на год. 4 ф.,
на по године 2 ф.За АУСТРО-УГАРСКУ БОС-
НУ и ХЕРЦЕГОВИНУ на год.
6 ф., на по год. 3 ф.За све остале земље годишње
20 фран. у злату, на по године
10 фран., у злату.

ГЛАС ЦРНОГОРЦА

ЛИСТ ЗА ПОЛИТИКУ И КЊИЖЕВНОСТ.

Претплата шаље се поштанском упутицом непосредно администрацији „Гласа Црногорца“ на Цетиње, или отпранитијима поштом на коју драго пошту, а коме је наручије, г. *Петру Рамадановићу*, к. л. агенту у Котор, Дописи се шаљу уредништву. Рукописи се не враћају.

За огласе плаћа се: за сваку рјеч или за број од пет дана на 8 новчића за први пут, а за сваки даљи пут по 2 новч.

ПОЗИВ НА ПРЕТПЛАТУ.

Претплату на „Глас Црногорца“ и „Просвјету“ за годину 1901 прима за Црну Гору, Аустро-Угарску, Босну и Херцеговину и све остале земље посредно и непосредно Администрација Званичних Листова на Цетиње (Cettigné Monténégro), а коме је наручије може претплату слати Отпранитију Главне Поште на Цетиње (Cettigné Monténégro) и г. *Петру Рамадановићу* к. л. агенту у Котор (Cattaro, Dalmatien).

„Глас Црногорца“ и „Просвјета“ неће се никоме слаати, ко се не јави својом претплатом.

„Глас Црногорца“ стоји:

За Црну Гору на годину 4 фор.,
на пола године 2 фор.

За Аустро-Угарску Босну и Херцеговину на годину 6 фор., на пола године 3 фор.

За све остале земље на годину
20 франака у злату, на пола године
10 франака у злату.

Претплата на „Глас Црногорца“ прима се само у годишњим и полу-годишњим роковима, по релативној цијени.

„Просвјета“ стоји:

За Црну Гору 2 ф., а за све остале земље 3 фор.

Претплата на „Просвјету“ прима се само у годишњим роковима.

Овај први број шаћемо свијем нашим дојављеним претплатницима, а унапријед нећемо лист никоме шаћати, ко није претплату обновио.

Цетиње, 3 јануара 1901.

АДМИНИСТРАЦИЈА
ЗВАНИЧНИХ ЛИСТОВА.

ДВОРСКЕ И ДИПЛОМАТСКЕ ВИЈЕСТИ.

— Њихова Краљевска Височанства Књаз Данило и Књагиња Милица повратили су се из Нај-Стрелица на Цетиње прошле суботе у потпуном здрављу. Њ. Кр. В. Књаз Данило, на повратку у Бечу, посетио је Њ. В. Цара Краља Франца Јосифа, пошто је Његово Величанство било у Будапешти, кад су Њихова Краљ. Височанства прошла пут Нај-Стрелица. Његово Величанство повратило је посету Његовом Краљ. Височанству у хотелу, гдје га је дочекала и Њ. Краљ. В. Књагиња Милица. Његово Краљевско Височанство посетило је грофа Годуховског и примило посету грофа Капниста, царско-руског посланика у Бечу.

— Нова година дочекана је у Двору по старом обичају за пуном трпезом, на коју су били позвани државни великодостојници, виши чиновници, главари из унутрашњости и преставници грађанства. Кад су у поноћастали пуцати топови са табле, Њ. Кр. В. Господар подигао је чашу честитајући Црној Гори нову годину и нови вијек, уз свирање оркестра царске химне и одушевљено елицање присутних гости: „Живео Господар!“

За тим је Његово Краљевско Височанство подигао чашу у здравље Њ. В. Цара Николе, уз бурно клицање: „Живео Цар!“ — и свирање руске народне химне. Најпослије је Високопреосвешт. г. Митрополит Митрофан топлим ријечима наздравио Њ. Кр. В. Господару и Владалачком Дому, уз дуготрајно најодушевљеније клицање свих присутних: „Живео!“ и „Живјели!“ Кад се Узвишени Домаћин дигао с трпезе са Својим Узвишеним Синовима, извољали су примати честитања од присутних гости, који су измјењавали и узајамна честитања. — На нову годину била је архијерејска литургија са благодарјењем у манастирској цркви у присуству Њихових Краљевских Височанстава Господара Књаза и Књагиње Милене, Књаза Данила и Књагиње Милице, Његовог Височанства Књаза Мирка, државних великодостојника и мноштва народа из мјеста и из унутрашњости. Свршетак богослужбе огласило је грување топова, које је испратило Владалачку Породицу до Двора, са грмким дуготрајним народним поздравима: „Живјели!“ а пред Двором их је дочекало свирање војне музике народне химне. За тим су Њихова Краљевска Височанства примала у великом дворском салону честитања по церемонијалу — Њ. Кр. В. Господар примио је телеграфске честитке, као и пређашњих година.

ЦРНА ГОРА У XIX ВИЈЕКУ НА ПОЛИТИЧКОМ ПОЉУ.

Велики политички преврат, који су биле изазвале побједи генерала Бонапарте у Италији концем осамнајестог вијека, и по свој Јевропи у почетку деветнајестог, дохватно се и наших страна. Млетачка република била је пала, и њезини посједи до црногорске границе природно се осјетише спојени са Црном Гором. Три четвртине становништва Боке Которске и до тада су биле под црквеном влашћу цетињских Митрополита, и што је било природније него да се обрате црногорском Господару са позивом да узме у своје руке и свјетску власт у Боки Которској? Тадашњи Господар Црне Горе Петар I одавао се том позиву и био је радосно дочекао од велике већине народа бокошкога; и одседе сила догађаја вуче Црну Гору тијем правцем у то доба Карађорђе, у договору са Црном Гором, подиже Шумадију. Куд лепше прилике и веће потребе него да у Боку дојдну руско бродовље, па да се руско оружје здружи са црногорским? И на позив црногорског Господара, руско бродовље улази у Боку, и Митрополит Петар I држи свечано благодарјење у манастиру Савини и благосиљва здружено братско оружје. Ко би могао вјерно себи преставити осјећаје митроносног Господара, када је тај црквени обред обављао, а мислио, како ће се преко Новог Пазара здружити с Карађорђевић јунацима! Требало је и дубровачку републику и своје коло прихватити. Коначани, цариградски дн поданика републике, већ се био здружио са Црногорцима и Бокаљима. Али су у граду једнојерници превагнула и француској

војсци, било и на пријевару, врата отворила. Тако се на рушевинама старе славне републике туђинац утврдио, и наша савезничка војска морала је напустити Дубровник. Али то не задржава овај тако природни покрет. Управљају се прогласи кроз Херцеговину, и док један дио руско-црногорске војске предузимље походе противу Требиња, Клобука и Никшића, руско бродовље са другим дијелом окреће низ Далмацију, да подиже народ противу туђина. Корчула и Брач били су у рукама наше војске. И на копну су се до Пољица походи предузимали. Све се то ратно дјеловање развијало шесте и седме године до Тилзитског мира, склопљеног између Русије и Француске. За све ово вријеме Господар Црне Горе био је у преписи са Карађорђе, као што су ратна подухвања руско-црногорска по Херцеговини била у вези са војевањем Карађорђевић, ком дође у помоћ руска војска преко Влашке у почетку седме године. Са Цетиња су се шиљали наасланици да подижу сусједна племена до Таре. Карађорђе је био стигао у Нови Пазар и с Васојевитићима се здружио, а он је од једном морао с војском патраг хитати против силно турске војске, која је од Ниша продирала. Та веза довела је Црну Гору у тежак положај према Херцеговини и Арбаџији, чије је силе у неколико задржавала на корист Карађорђево војевања. Но ондашње српско оружје и у Подунављу и у Поморју што је могло кад је Русија своје силе повукла, да брани своје огњиште од свјетскога освајача? Концем тринајесте године Карађорђе напушта своје велико подухваће, а Владика Петар I. помоћу инглеском најпослије спаја Боку са Црном Гором. Али наступа дјеловање „Свете Алсанце“... Господар Црне Горе морао је оставити Боку Аустрији одма следеће године. Општа реакција, која је Јевропом завладала, сузбила је Црну Гору у њене старе границе, осујетила јој толике успјехе, и наградила њено постојанство противу општег непријатеља најцрњом неправдом... Разочарање, огорчење, племенске међусобице слиједише су за тијем у Црној Гори, па двадесете године нападај Турски на Морачу, који опет стара слога црногорска јуначки одби. Стари Господар, који је за живота био већ стекао име Светога Владике, посљедње своје дане провео је у брзи око унутрашњег мира између разних племена, и заход његова мучног али славног владања био је обасјан милошћу новог Цара Николе I, коју је оставио Црној Гори са толиким мудрим, патриотским, и јуначким подвизима, и са својим Светитељством, које богато наслеђство не пропада, те ће Црној Гори ваада обилате плодове доносити.

Под његовим наслеђеником Петром II Црна Гора се одма нашла опет у политичком положају, који је захтјевао мудрог рада, пожртвовања и одважности. У Босни је Градашчевић био устао противу Султана, а у Скадру Бушатлија, који наседе одзива и потпоре на Цетињу. Везе младога Господара Црне Горе са овим великим бунтовцима, који су се били дигли у договору са Мехмед-Али-пашом мисирским, да сруше и раздијеле турску

царевину, нијесу уродиле материјалним плодом, али су обогатило ону цетињску моралну равнину, која Црну Гору подржаје на висини Пјемонта српскога. То стање у Турској, коју је тада руска војска спасла од Мехмед-Али-паше мисирскога, и отуда руско-турско пријатељство, тумаче нам уздржавање Турске од ратовања противу Црне Горе за вријеме Петра II, који у осталом није преставао казнити погранична турска насиља, и у исто доба сновати пријатељске везе са сусједним везирима, будући у њима народну свијест. И у томе својој раду успијева толико, да је до смрти своје живно у пријатељству са херцеговачким везиром, Али-пашом Ризванбеговићем, који је за то и главу изгубио. Руска политика је тада захтјевала мир с Турском, и Црна Гора била је принуђена да дипломатским пером војује. Њене границе нијесу биле озвучене, и она је руској влади доказивала, у питању Грахова и Ускока, да она сматра свако племе својим нераздјеливим дијелом, које хоће да то буде, пролијевајући крв своју са осталим Црногорцима за своју независност. Тако је Петар II схваћао границе Црне Горе, па је те границе постојано и оружјем бранио и крвљу девет Петровића на Грахову запечатно. Али су границе с Аустријом друкчије биле одређене. У разграничавању дошло се и до оружја, и тек посредовањем Русије границе су биле утврђене, како до данас постоје. И тијем је Аустрија фактички признала независност Црне Горе. Овај Господар Црне Горе завршио је своје благотворно дјеловање у области народне мисли својом сјајном улогом у великој револуцији г. 1848—49, која је на дјелу наводила начело народности, прије него ли су га развили у теорији јевропски научњаци. То своје умно дјеловање потврдио је и својом бесмртном појезијом, која му је стекла име у народу српскоме генија српскога.

Насљеђује га Књаз Данило, који велику мисао свога претходника одма почиње оружјем остваривати. Горко искуство већ је било доказало, да је позив Црне Горе захтјевао свјетскога Господара, који ће га моћи вријити и на бојном и на дипломатском пољу. Сад је наступило вријеме, да Турска састре ово огњиште, с којег су по Херцеговини стрцале опасне искре. И тај задатак био је повјерен Омер-пашин, пошто је исти угушио национални покрет босанских и херцеговачких Мухамеданаца немилком смрћу Али-паше Ризванбеговића Сточанина. Концем г. 1852 Црна Гора била је са свију страна великом војском нападута. По сусједној Херцеговини је пламтио јуначки устанак. Крвави бојеви слиједили су преко цијеле зиме један за другим, без икаква успјеха Омер-паше, који је с прољећа морао војску повући са границе Црне Горе, услед посредовања великих сила у Цариграду. То је црногорско ратовање исцунило поносним страницама историју Црне Горе и црногорску војску припревило на још славнија дјела. Уз то по сусједним племенима херцеговачким од Суторине до Колашина цурила се мисао и јачао дух усташки, а Књаз Данило се обраћао на ве-

лике силе тражећи проширење граница. Пошто се париски конгрес није одазвао његовим преставкама, г. 1857 Књаз Данило путује у Париз, да лично тражи наслова код овдашњег свеомоћног Наполеона III, а сљедеће године односи непрестано затегнути са Турском претворили се у отворено непријатељство. Турска војска стала се сакупљати у великом броју на Грахову, да покори Црну Гору; али је ту одма опколи Велики Војвода Мирко са црногорском војском и послје неколико мањих бојева лицом на Спасовдан сасвим уништи. Тако се заврши она ратна парница са Турком, која је трајала од доласка на владу Књаза Данила, са овом побједом, која је сав српски народ одушевила а Јевропу задивила. Велике силе одма посредоваше у Цариграду, да дипломатским путем прекину ту крваву парницу, и први пут састаде се тада међународна конференција да расправља црногорско питање. Та се конференција састала у Цариграду почетком октобра и у четири сједнице рјешила, да међународна комисија удари границе између Турске и Црне Горе. Русија и Француска заступале су интересе Црне Горе, а Инглеска и Прусија су их подржавале. Уз Турску је била сама Аустрија. Питање о суверенитету турском над Црном Гором било је одбијено. Расправа се водила о Грахову, Жупи Никшићкој, окружју Колашинаком и о Васојевићима, који су имали остаци у граници црногорској. У почетку г. 1859 комисија је отпочела свој рад, али у сљед неспоразума њених чланова, тај рад је био одложен. А Књаз Данило спремао се на ново ратовање. Престојао је рат Француске и Пјемонта против Аустрије. Француско бродовље било је у Бару, и отогон у вези са Цетињем. Али Наполеон III. изненада склопи мир са Аустријом у Вилафранки — на опће чуђење, и на огорчење народно на једној и на другој обали Јадрањскога мора. Књаз Данило је био у братском споразуму и са Србијом у великој намјери народног ослобођења, али злочипачка рука прекиде му тако драгоцјени живот у Котору одма г. 1860.

Ми смо скоро имали прилике да нацртамо у круциним потевима големе

усијехе на ратном и дипломатском пољу срећновладајућег Насљедника неумрлог Књаза Данила, Његовог Краљевског Височанства Књаза Николе; то је отворена књига нашег савременог и млађег нараштаја; и кад саставимо цио преглед напора и успјеха црногорских Господара на политичком пољу током деветнајестог вијека, пред нам се истичу њихова постојаност у вазда истом правцу и к истом циљу, прегалаштво у свима згодним приликама, и самопожртвовање безгранично у вазда вјерној служби историјском позиву Црне Горе. Тако је мало по мало али вазда чврсто својим дјеловањем Црна Гора освајала међународни положај, који данас заузима. Кад је Црна Гора назад сто година ступила на свјетску поворицу као савезница Русије развијајући своје заставе од Корчуле до Таре, одакле је пружала помоћ устанку Караборђеву, на Балкану није било нијде ни стопе независне земље. Тек у току деветнајестог вијека подиже се Србија, Грчка, Румунска и Бугарска, у којима је побједама слободом и правде Црна Гора гледала вазда и гледа данас своју сопствену снагу. И када сравнимо данашњи положај Црне Горе са оним назад сто година, ми можемо бити опет задовољни, и отуда црпсти увијерено, да ће Црна Гора у двадесетом вијеку, држећи се чврсто и постојано свога досадашњег правца и свога историјскога позива све више напредовати. Истина, тај је пут трњем посут, као што свједочи и вијек с којим се прапштамо, али она стара латинска пословица, вјекovima искуства освештана вели: „Per aspera ad astra!“ — што би се српски рекло: *По трњу до звијезда!*

ПОЛИТИЧКИ ПРЕГЛЕД.

Цетиње, 3 јануара.

Велико китајско питање са јужно-афричким деветнајести вијек предао је двадесетоме да ријешити. Хвала високим начелима хуманитарности и правичности, који одушевљавају Русију, гроза, коју је била подигла Њемачка на челу западних сила против Китаја, разбила се у ништа.

подлози Милтонова споса, не може бити толико неосјетљивости, да се насилје слави и велича. Па да и не знамо Лучу и Цетињског Пустинака, да имамо само Г. Вијенца — имали бисмо доста свједочења за ово. Јер управо се дивити ваља узвишености Његошевој, што је од нескрупулозног историјског владике Данила направно сумњала, неодлучног поематраца, философа, који чека да догађаји кажу своје, знајући „зар да философи не долазе да уче и поправљају свијет, јер за то они обично доцкан долазе.“ Он је то свјесно, намјерно учинио, морао учинити за љубав идеји свога Г. Вијенца — то је вјероватније, него и то тумачити личним његом. Јер Г. Вијенца није истрага потурица (упоређење: лирека Паијада српска, сушине је патегнуто) — он је нешто друго, он је доказа да се Његош уздигао не само над Црногорцима, него и над свима другим и савременицима и потомцима свога књижевног поколења. Он је дјело генијалног, pjesника, који умије у појединачном, незнатном догађају једном да угледа типско, општи значај дивје културне струје у борби им међусобној! ¹⁾

Са велике поворице свјетских догађаја и мисли, са висина тек и једва домашних уму људском он се спустио у низине обичне трке и врве и уздигао је до историјских размјера. Од истраге потурица, назване и извршене под енергичним Данилом, Његош је направно културно-историјску драму без главног јунака, јер је одиграва цео народ, тако рећи, дијела природа Црне Горе — од облачнога Ловћена до ведре, чисте славе и радости боживне, која задахнује и људе и мртва бића. Да Његош није случајно изабрао нарочити облик свом Вијенцу, не знајући шта чини драмског јунака, показао је у *Швапану Малом*, тој per excellence дра-

²⁾ Да истрага потурица није само извештај српске слободе показује се већ и у томе, што се у Г. Вијенци Црна Гора слободна, непокорена — те се сама собом намеће мисао да је Његош у истрази и у извештају својој више друго видио него његови потомци коментари — да је видио оно, што нам је дао у Г. Вијенци да и ми видимо.

Као што је узалуд свјетски маршал Валдерзе подизао свјетску војску против Китаја, тако није успјела ни дипломатија њемачка са својим неопозивим захтјевима. Намјеравало се привући у Китај све силе Русије, како ће се у Јевропи без ње моћи по жељи располагати, и тако Русију сасвим у Азију потиснути. Али је Русија нашла добра пријатеља у новом свијету. Сједињене Државе северне Америке предначиле су у браку тога плана свјетске њемачке политике, који је био колико неправедан према Китају, толико неискрен према Русији и њезиној браћи и савезницима у Јевропи. Тај факт што је нови вијек затекао Русију у споразуму са великом прекооканском републиком у тако судбоносном часу, те је успјела да осујети мисо њемачкога Цара о превласти Њемачке у цијелом свијету, добар је знак у зори двадестаго вијека, о ком је Павле Дешанел, као поново изабрани пре сједник француске камаре, заузимајући пресједничко мјесто у свом говору између осталог рекао: „Почетак новог стољећа даје предвидјети *дубоке промјене* у Јевропи. Зато је потребито, да сви Французи тијесно сједињени стоје. Потребито је да у политици више умјерености, више толеранције, више поштовања према узајамним убјеђењима имамо. Потребито је најпрослјети, да имамо радену дипломатију, која се ослања на снажну војску као и на брижљиво руковођење финансија.“ Ове тако озбиљне и тако значајне ријечи Павла Дешанела учинило су дубок утисак у политичком свијету. Дакле, када видимо Русију, већ у тијесном и чврстом савезу са Француском, да се у свјетским питањима слаже са Америчким Сједињеним Државама, ми можемо са поуздањем ступити у ново стољеће. А да ће руска политика руковођења хуманитарношћу и правicom, у читавом образованом свијету све више одзива налазити, то се види и из њемачке независне штампе. Тако „Хамбургер Нахрихтен“ пишу: „Ма како Њемци мислили о политици своје владе, они могу бити убјеђени, да та политика неће имати никаква утицаја на одлуке руске владе. Русија брани само праведне ствари, и као што у Китају

ској личности, сличној Шилерову Demetrius у — ну, о том на другом мјесту.

Али трудећи се да растумачимо тајна, нејасна мјеста; да разлажемо улогу Владике Данила, заборавили смо запазити што је главно, бити на Г. Вијенцу. А тек кад се види, разјасниће се и улога Данила и све друге узгредности саме собом. Шта мислим да је главно: борба дивје културне струје — рекао сам и наглашаване то опет и опет. Његош није морао имати пред очима баш ту сврху, ту идеју — али философски поглед његов уочио је сукоб два принципа, гдје би други видио локалан покрет и дао му широку, свељудску основу, у којој само умјетничке творевине могу имати значаја.

У дивје ријечи — његов проблем јесте вјечити проблем борбе старог и новог; традиционалне вјерности и одметништва, које увјек мора да је рушилац старог реда. Тај проблем он проширује до проблема: *Хришћанство или Ислам?* — а све у уском оквиру локалних прилика. Не јеванђелско Хришћанство с оним пасљивим: *Не противи се злу!* него оно што је народ наш, млад, пун снаге за живот, од Хришћанства направно: религију живота, бранича етичке чистоте — у борби не са Кораном, него са Мухамедовима, са слијепим поклоњенима лијеног, а фанатичког фатализма, са духом ованачког племена које у себи види савршенство и не признаје ништа самосвојности.

За Његоша Турци нијесу само аулумџари. Он види кривцу њихову у њиховој фаталној, историјској улози — не у насилништву. Та се црта протеже од првога стиха па до последњег. И то је чему се на Његошу ваља дивити. Уздићи се толико над вјековном својом српском мржњом против Турака, да у њима види не личног непријатеља него етички, историјски принцип, који се не уништава силом него другим вишим, jakim принципом: то може човек који се философским критицизмом мисли о вјери Пророковој, који се не задовољава површним закључивањем према неколико апријорних појмова.

Њемачкој и Инглеској неће поћи за руком да добије помоћ Русије у постизавању неправедних и незаконитих захтјева, тако ће и у јужној Африци с помоћу Божијом праведна ствар побједити. Једина посљедица неискрене политике инглеско-њемачког савеза биће јачање непојерења међу хришћанским државама и опадање мирних убјеђења хришћанских народа. Ови неће заборавити, ко уноси раздор међу државама хришћанског свијета.“

Не треба да понављамо, чим се прославила савезничка војска којом заповиједа гроф Валдерзе у Китају; и према тој политици кажњива Китајаца, како мора да тјешни увријеђене осјећаје човјечанства сљедећа најновија божјина депеша из Пекина: „Руски посланик у Пекину саопштио је министру иностраних дјела, да је раздавање пирича сиромасима у Пекину, од стране рускога Цара, добро организирано пекинским одјељењем руско-китајске банке. Господар Цар изволио је изразити жељу, да се то раздавање хране продужи у току цијеле зиме. Сад се храна дијели на четири мјеста у Пекину у количини преко десет хиљада obroка сваки дан.“ Ову депешу доноси руски листови, али ће ова тако утјешна вијест продријети у цио образовани свијет средством независне и хуманитарне штампе; па према тако хуманитарном чину како изгледа она политика сијања јада и невоље у мирном Китају, који је крив само за то, што се послје толико стотина година разбудило, кад су му Јевропејци, незадовољни слободним исисавањем његовог материјалног блага, стали газити његове светиње и заповиједати на његовом земљишту! Тако престоји коначно рјешење китајског питања ојајном побједом у истини хришћанског руско политике и потпуним поразом себичне политике јевропског запада.

И бурској ствари осмјехује се почетак новог вијека. У цијелој јужној Африци тако је озбиљан положај, да је лорд Робертс, како гласи данашња депеша, изјавио лондонском лордмајору, да одложи предавање дипломе, која га именује почасним грађанином, јер он држи да није умјесно приређивати свечаности при тако несрећним приликама у јужној

Сам голи факт истраге потурица, онако како се у историји одиграва, незнатан према величанственој слици српског ослобођења, морао се одиграти још у души Његошевој па да буде знатна, знатнији од свега, што се у славу ослобођења рекло и створило. Потребно је цртање ако не идилично армоније свега доброг и лијепог, а оно топлине, којом душе свака личност српске вјере у Г. В., она лијепог слога, узајамност ненарушене патријархалности — све то према неискрености, самодопадљивости, подмуклости мухамедовској — па да се неминуно дође катастрофи, закључку, е је право да се та топлина, та идилично очува од разорљивости науке изказане у: *Ах бурије очи вапиренијет* и т. д. Том позитивном, српском страном Г. Вијенца је еродан Шилерову *Вилему Телу* ⁴⁾ без грозоте одиратности Гелстерове, која би се Његошу сама натурала, да је предмет свом Г. Вијенцу узео из српске револуције! Можда би дубље упоређење Тела и Г. Вијенца открило и још више додирака, које само могу служити на јаку Његошу. Као што на пр радост Швајцарског народа ружећи на завршетку трагичне неслободне — оправдане ⁵⁾ убијетво Гелстерово и ујемчага нове земље дате, тако је игулан нека в'ша потврда моралној оправданости истраге, а Војвода Драшко живи доказа, да његов народ не може трпјети неслободу, јер му је слобода потребна као хлеб, као ваздух, као сунце. Само је Шилеров Тел театралан, шилеровски романтиалан, а Његошеви су јунаци природни до напвности. ⁶⁾ Сам Игулан Стеван није безразложно уметнут зарад његових, т. ј. Његошевих мисли, него је дио органске цијелине. Он је врхунац, философска потенција проблема борбе, који он сам собом, слијепом својим одичава. Ко не увиђа да његове мисли истичу из самог предмета, и да нијесу само лична философија Њего-

⁴⁾ Вјера красну слику Шилерова Тела у: Н. v. Stein, Goethe und Schiller oder Aesthetik der deutschen Klassiker.

⁵⁾ Ibid.

⁶⁾ Вид Шилерово: Ueber die naive und sentimentale Dichtung.

ЛИСТА К.

ПРОБЛЕМ ЊЕГОШЕВА Г. ВИЈЕНЦА.

„Бранково Коло“ доноси под овим насловом важан чланак од даровитог и начитаног младог Србина, Светислава Стефановића, са сљедећим уводом: „Овај одломак из предавања, читаног у српском академијском књижевном друштву „Зори“ у Бечу, радо пуштамо у лист због очевидна дара и начитаности младог писца, ма да се не можемо свугдје сложити са мислима често смјелима и по кадито недовољно срећенима, које су настале под утицајем одређене лектуре. Али нека се и ово чује и у том правцу. Иначе је ово и онако предавање радосна појава међу нашим академијским омладином, тим више, што је, од неколико година, врло ријетка.“ У овом ми можемо надодати, да овај нови поглед на проблем „Горског Вијенца“ одјеје дубље схваћање Пјесника и народних прилика, у којима је живио, владао и стварао.

Већ у Сарајлијиној *Србијанци* (1. Срца) истиче се у символстичком облику суштина побједе српске над Турцима као побједа етички вишег над етички нижим принципом. ¹⁾

И та црта, морална страна борбе наше, морала је доцније, у доба индивидуализације, постати она чврста веза што држи расцијепане дјелиће у зајадници. Без ње изгледа поезија наших „романтичара“ и патријотских по избор pjesника шупља, гломазна фраза; Горски Вијенца савојој дивљачког насиља, недопуштене лукавости и најординарности преваре. ²⁾ На pjesнику *Луче Микрокова*, гдје се борба између добра и зла опијева на широком

¹⁾ Уновораван на издашау паралелу Симића Срца и Његошева *Горски Вијенца* — први монолог Еладице Данила, борба петлова и др. слична мјеста кроз цо Г. Вијенца.

²⁾ Већина коментатора (г Респетар и т. д.) мисли да би се на Г. В. могло изоставити стотине стихова па да се главни мотив не изгуби. Да, остала би жалосна слика перверзног напнат појмова да је против Турчина свако средство оправдано, — он је за нас, како рећи, jenseits von Gut und Bose! Најпосле ипак да је много лакше рећи, него у истину изоставити с успјехом и досетину *Вијенцевих* стихова.

Африци. Тако се не види краја томе несрећном ратовању и већ до сада превеликим енглеским жртвама у њему, што лако може оборити министра колонија Чемберлана и на његово мјесто подићи државника, који ће задовољити и Буре и цијело човјечанство, а енглеску сачувати од још већих узалудних жртава и моралних и материјалних.

Књижевност, умјетност и просвјета.

КЊИЖЕВНОСТ У ЦРНОЈ ГОРИ током XIX вијека.

Од како је концем XV вијека на Цетињу престала радити прва српска и словенска штампарија, први пут наодимо да се опет води брига о подизању штампарије у Црној Гори у почетку XIX вијека. Доситије Обрадовић, који је прије живио у Црној Гори и рукоположен био у манастиру Стањивићу за вријеме Митрополита Саве, из Тријешћа пише 9 марта 1805 „благодружитељу народа“, светопочившем Владици Петру I, да би му било „као да први ред божијим благодјетељним ваздухом дихем, кад би слатким, слободним, миле матере наше Србије*) ваздухом гди нибуд дисати почео: то би за мене на земљи блаженство било.“ Па даље у истом писму јасније говори: „И желим његод међу моје сродне, миле људе поћи, гди би се једно лијепо училиште воздвигнути могло и, ако и малена, штампарија за потребу школе и цијеле нације установила.“ А има и свога „наследника прекрасни нарав и наука младића, који је заиста нашем роду дар неба: и за њега ми је више старост него за мене, нити би рад, да овакви предивни човјек у утјесненије и оскудност дође, који је достојнији да Србљем на полуз лијепо и спокојно живи.“ Па овако писмо заједно: „Ваше остроумље и здрави разум, милостиви мој господино, може из ово мало и даље и шире судити, што би ми ради. Ако нас с чим обнадежити можете, знам да ћете то радо учинити човјеку, који вас обожава.“ На ово писмо Владика Петар Свети одговорио је из Стањивића 23 окт.: „Драго ми је што ви имате једнога младића, достојна себи наследника, а ја се трудим да и овдје буде заведена малена школа. Молим, не прихватајте се на другу страну до полученија другог мојега писма“.

*) Велики српски филозоф под именом Србије схваћао је све наше покрајине, гдје Срби живе; тек је касније подунавска српска књижевина узела име Србије.

шева, него да се та филозофија надовезује (а није ли најобјективнији геније, Шекспир, страхога субјективан у *Хамлету* и т. д.?) на годи, објективни факат истраге, тај ће у Игуману Стевану видјети само ђеф Његошев, који га је метнуо у Г. Виџац за то, да нико не зна: за што!?)

Али да се вратимо самом проблему. Цијела борба одиграва се пред нашим очима. Видимо Хришћанство у српском облику, срећу, којом сијају његови вјерни, и снагу, коју им оно улива — тому на супрот Михајловице етички растројене, нетолерантне, оглулате на сваки други разлог осим: *Мачи полог у већи узир* и т. д. Како би се могло разумјети детаљно описивање оноликих црта снажнога и орнога народа, ако не да унапријед изрече самртну пресуду разорљивој струји Прокопа сљебеништва Владика Данила неодлучношћу својом појачава у читаоцу вјеру у праведност те пресуде. А што је најљепше то је она лакоћа, онај дах неке ведрине, који освјетљава цијелу ту борбу, ту буру у чаши води — тај сукоб свјетских завојевача, Христа и Мухамеда, у маленој Црној Гори. На мјесто сена пуних ефеката, најефектније сцене заклетва, па сестра Батрићева и т. д.) прости, као што је прост живот у свој трагичности својој!

Ако у историји истрага потурица и није била извоника слободи српској, она је у облику Г. Виџаца намијењена била да буде извоника књижевности зори нашој. Али за овалу душевну храну српска књига тада још није била. Пјесници се задовољили да алатишћу Турке, али да изнесу моралну предност српског народа над угнетачима његовим — то нијесу ни савјати могли. У потоњој појезији Срби само раскидају ропске ланце, они се ослобађају, кад се робовање више не може поддржати, кад „из земље крвца проври“.

*) NB. Од Поп-Миће до Игумана Стевана је много већи размак него од Игумана Стевана до свештеника у Чапчију!

*) Упореди сцену *Хамлета* с мајком с петама, која Владика Данило себи вађаје!

Овај достојни Доситијевић наследник био је Павле Соларић, који је у Млецима живио, радио на књижевном пољу и ту своје радње штампао. Дакле из ове прелиске видимо, да се с једне и с друге стране тада радило, да се у Црној Гори подигне просвјетно-књижевно огњиште, на ком су имале радити двије тадашње најбоље српске снаге. И то пшаше бити опет прво српско просвјетно огњиште на слободној српској земљи; али политички догађаји, који су слиједили, нијесу дали „благодружитељу народа“ ни да већ мисли о томе.

Тек г. 1833 Петар II (Владика Раде) отвара прву школу на Цетињу са „благодјелјанијем“, и одма сљедеће године штампарију. Млади Господар, васпитаник Сима Милутиновића, и будући велики српски пјесник, већ од прве године његова владања имао је тајника ученог младог Србина, Димитрију Милаковића, родом из Мостара, који је био свршио српску велику гимназију у Новом Саду, а права у Бечу, већ тада средишту српске и словенске омладине. Одма г. 1834 из ове штампарије излазе први пјеснички производи Владике Рада: „Лијек јарости турске“ и „Цетињски Пустинак“, и лијепа, можда најљепша пјесничка радња Сима Милутиновића „Дијка Црногорска“. Г. 1835 Милаковић почиње издавати своју „Грилицу“, а значајно је, што из ове штампарије излазе г. 1836 и „Пословице“ Вука Стефановића Караџића. Осим тога ове исте године штампају се још: „Српски Буквар“ и „Треник“. Овај књижевни покрет на Цетињу дао је Српству највећег пјесника деветнајестог вијека, и с његовом раном смрћу тај се покрет прекида. Уз Владика треба споменути и Милаковића, који је лијепо име оставио у српској књижевности.

Педесетих година наступа доба трајнога ратовања, у ком се штампарска слова у нужди слијевају у танад. О књижевној радњи није могло бити ни говора за вријеме прекраткога владања Књаза Данила.

Шездесетих година, владавина Књаза Пјесника отпочиње новим књижевним и просвјетним покретом. Долази на Цетиње Јован Сундечић, већ добро познати српски пјесник у Далмацији, и покреће годишњак „Орлић“ у новој штампарији. Ту је и Нићифор Дучић, који такођер ради у „Орлићу“ и вађаје „Јуначки Споменик“ Великог Војводе Мирка. Отвара се богословско-учитељска школа, којом управља честити Милан Костић, до данас најзаслужнији трудбеник на просвјетном пољу у Црној Гори. Отвара се и виша дјевојачка

Анархију анархијом, клин клином. Колико је таког схваћања ослобођења нашег измакао Његош својим Г. Виџацем! Њему је ослобођење наше не очајно потражање мача, не клин клином — него потврда да у народу нашем има притајених, дубљих снага за моралну самосталност, за позитиван културни рад. Оставајући Г. Виџаца из руке, ви осећате, како вам се само каже: Народ с таквим духовним особинама, силама има права да не да пороку да га расједа!

Читајући потоње Бранкове, Ђуриње, Змајеве и т. д. грозне слике из доба робовања, ви се питате: Како смо могли то издржати, то човјек не може мирно ни читати а некамо ли тријети! И задовољни сте што су те слике само „пјесничке маштаније“!

И *Смрт Смајил-аге Ченгића* је сувише фантастична, шекспировска, ако хоћете и шекспировски снажна, драматична — али без онег позитивног, гетовски позитивног претека Његошева.

За то мислим да је Његош, као оно српски народ у његову Г. Виџацу, заслужио да не допустити индиферентности, да га држи у запецку.

Да обратим пажњу само на оно његово класично и у нашој књижевности беспримјерно цртање заљубљенога Вука Мандушића. Док друге хвата несвјестича, чим виде негдје ноне бијеле, Његош јунак ћури и трпи и кришом се довлачи, да из потаје гледа живу слику својих жеља — па да њимом на свијету не каже што је видјено, чак не би то ни пјеснику рекао, да га овај не прислушкује, како кроз сан бунца. Запади јунак и жали што није он на мјесту Андрије под земљом, па да га Анђелијине очи оплачу, срећнији би био него што је жив. Њемци истичу као нарочито дивно одлику свога карактера оно Гетово: Wenn ich dich liebe, was geht dich das an (Ако те волим, шта те се тиче!); а ово у Његоша жив примјер, прост, неизвјештачен, тој одлици баш српскога карактера!

школа, којом управља такође честита госпођица Папевићка. У почетку седамдесетих година долази вриједни млади пјесник и новинар Симо Поповић, и покреће лист за политику и књижевност „Црногорац“, па познати пољопривредни писац др. Ђорђе Радић, покреће унапређење народне привреде. Године 1876 отпочиње велики рат, који игина не прекида овај књижевно-просвјетни покрет, али га јако задржава све до осамдесетих година. Послије овог рата ваљани српски новинар Јован Павловић уређује „Глас Црногорца“ и покреће књижевни лист „Црногорку“ па „Зету“. Др. Милан Јовановић-Батут покреће лист „Здравље“. Ту су још др. Лаза Костић, као уредник „Гл. Цр“ па Стево Чутурило, као школски надзорник.

Тек дакле под владом Књаза-Пјесника отпочиње живљи покрет на књижевно-просвјетном пољу у Црној Гори, на челу којег стоји сав Узвишени Покретач сопственим дјеловањем у здравом правцу, који потпуно одговара народним захтјевима читавог Српства. Ми смо у последњем броју овог листа деветнајестог вијека доијели из кинидске „Србадије“ вјерну синтетичку слику Књаза-Пјесника, која заузима угледно мјесто у савременој општој српској књижевности, и рекли бисмо у некој општој клонулости, помегњи и на раскрсници, уз Змајована, најаче расвјетљана народни положај и народне душевне потребе, које му може пружити лијепа књижевност. Ђуто се варају наши млади радници на том пољу угледајући се на стране књижевности, заборављајући да је права књижевност свакога народа огледало његова живота, одјек његових осјећања, будилник великодушних мисли и казна себичности, кукавичлука и издајства. А чији је народни живот, чије ли су народне потребе сличне оним српскога народа?! Или се зар раздробљени удови српскога народа осјећају срећни и задовољни као остали срећни народи европски!....

Нека се почетком новог вијека о томе мало промисли!

(Овјечани наш пјесник Змајова) и ове године о Божићу дао је одушке својим патриотским и човјечанским осјећањима у сљедећој пјесми, коју из новосадеке „Заставе“ доносимо и нашим читаоцима.

НА БОЖИЋ 1900.

Колко ми се већем пута
Овај свети данак јавља,
И ја све, што ј' узвио било
И криво заборавља.

Да се овако нешто у јеку враголанства превиди, ништа природније; али да се то ни дан данас не мисли упоредити и намјерити с враголанством на једној вази да се види које више вриједи, јесте највећа неправда коју потомство може учинити тако једном генију, који премаша вишном полета и дубљином познавања душе народне све премце своје.

Обично мислимо: Његош је био овако исто ситничар као ми данас, па је свршио из не злам колико сцена, лабаво!) везаних међу собом вијенац слободи свога народа. Зар не осјећамо да се, можда, можемо и варати у том свом мишљењу и да један геније Његошева кова може у оном, што је за обичне мозгове ситница, видјети богат свијет идеја!

Као што нада ивањска плете ивањски вијенац, тако се идеја слобода на моралној снази својој провлачи кроз цео Г. Вијенац. Без ње се он распада у дјелове, који не могу за себе живјети, јер су изгубили врло животних сокова својих и пали на милост и немилост вјетру, то јест, самовољном тумачењу оних, којима је сласт дочекати командић какав од генија, па га гледати — in infinitum. С том идејом у виду Војвода је Драшко у Г. Виџацу овако исто на свом нјесту као и Игуман Стеван, сватови, нарикаче, први скуп на „Товћену“ и т. д.

Ми не знамо, је ли Његош у слободи видно ону моралну страну, коју смо хтјели истаћи, али његов Г. Вијенац може да свједочи то, макар и против њега самог. У историји књижевности и умјетности то је чест и обичан примјер. Ишта само, може ли се тако нешто подметнути као подлога Бранковим епским пјесмама тога без поговора пјесничког дива наше патријотске појезије? Има ли ту трунка једна, микропоски танка нит, нит да се по њој уздигнемо до грандиозне слике какву Г. Вијенац представља? Ђурина *Невјеста*

*) Познато упоређење Вуловићево с китом разноврсног цијећа, неважно траком и т. д.

И данаске чујем звона
Како брује с Божја храма
Ал се губе, као да их
Гута нека страшна тама.

Још неправда вемљом влада,
Јоште јачи правду тлачи,
Још је свугдје пуно суза,
А стара се звезда мрачи.

„Буто цвиле стари нади
Од насилја и омраге;
Што је Христос дићи хтео
То „хришћани“ у прах газе.

Како ј' Србу где га муче
Да му отму најсветије,
Како му је? — ко то марп. —
И на Божић сузе лије.

А у Кини, ту се слегле
Стране војске „хришћанија“,
А грозота за грозотом
Ка из пакла да избја.

А како је у Транзалу,
Шта ту чини пушта сила? —
Ту се Англа доносила
У сотону претворила.

Тако тамо, тако амо, —
А другчи би били дани,
Кад би људи били људи,
Прави људи и хришћани.

Јесте, Христе, Божи сине,
Ти се рађаш сваког лета,
Али ја те одмах видим,
Одмах на крет раапетта.

Од Бога би добро било,
Цвануло би рајско цвеће,
Само људи неће мира,
Неће правде, неће среће.

Има л' где-год још врлина
Да том јаду нају лека! —
Тако пеник Божић здравља,
Канда задњи свога века. *)

*) Не дао Бог, чика Јово, да то буде ваљно. Та ваљда треба и у XX. вијеку прозмајевати. А наш народ тек сад мисли да почне како треба. — (Причједба уредништва „Заставе“.)

ДОМАЋЕ ВИЈЕСТИ

Цетиње, 3 јануара

(Оглас.) Већ од навад двадесет година, поред рђавих путова и великих тешкоћа за путовање, сигурност индивидуална изаввала је многе наученаке те су крстарили тамо амо по унутрашњости Црне Горе, међу којима су били неколико геолога њемачка и талијанска, који су учинили и геолошку карту Црне

Цивлиана Баје, или *Даница Бојишића Вука*: Костића *Ђурђеви Ступови* — да и не спомињем поименице Бранкове сличне творевине — све су то лијепи, али ваздушности створови и запаљене маште пјесничке, створови без живота, без меса и костију — измишљени анђели у борби с измишљеним ђаволима.

А Његошев сваки створ живи тијелом и душом, киши бујношћу, свјежином, животом. Кад тај побједи или падне, ви знате да је тако морало бити: тријумф живота, или трагиком његов то захтјева! С измишљеним анђелима и ђаволима може се оперисати како се управо хоће — од рајске змије до Војислављева *Рибара*. Он-дје гвоздена неизбјежност, трагиком — овдје произвољност, миракуланозност, која може освајати, али не загријевати. „На *Фаусту* је то највеће што је човјек“, — у *Горском Вијенцу* то исто.

Ако има смисла питањама: *шта би било да није било*, онда је вриједно замислити, шта би од књижевности наше било, да је Његош својим Г. Виџацем, а не Бранко својом лакошћу, правилном појезијом био путеводја? — Јамачно би већ у првом почетку стала прити снагу из јединога правој вредној умјетности — из живота, дижући се све више и више, продурући све дубље и даље у тајне душе своје и душе свога народа. Књижевност наша не би тек сада послале толико страшене снаге, послале пазурених генија *Лиза* не ствара, а *Змај* не принава! — почела идејалисати стварност, коју је Његош већ у зараницама њеним онако дивно идејалисао, јер ју је процједно кроз своје срце, натопо својом крвљу, проживио својом душом...

Новембра 1899.

Горе, озвучујући на истој же и које се руде налазе. Оскудица стручњака и капитала проузроковали су те се није могло ући у подробније испитивање.

Побољшање путова и потом олакшање у путовању у току ове двадесет година довели су поново стручњаке и капиталисте, који су овога пута ушли у испитивање и отворили у Црмницу близу Бара и Жупу на 15 килом. од Никшића на самој колској линији руде од гвожђа, манганева, сумпора и алуминија врло богате количином и каквоћом. Увели су концесију и већ од пола Јануара 1901 године почињу на радњу спорних путова и експлоатацију.

Поодавно су се почела пријављивати равна друштва, за отварање једне жељезничке линије (уска пруга) од Бара до Никшића (има је око 160 килом.) и уређење барског приставана Јадранског мора. Недовољни развитак трговине и индустрије и потом сабраћај стајали су на пут тим предузећима. Благодарени проналаску овачко богатих руда и њином положају према овој линији као и експлоатацији шуме која је отпочела у околину Никшића и снази хидроенергије која се може добити по умјереној цијени, на извору Зете у Врда и ријеке црмничке у Црмницу, и употребити за тракцију гвозденог пута, ствар је постала лака.

Неколика друштва су се пријавила и поднијела повољне услове Књ. влади, како за грађење гвозденог пута тако и за уређење Барског приставана.

Књажевска влада, прије него усвоји који од ових предлога и уступити концесију, напла је за добро, овим, преко нашег званичног листа, упознати равна страна друштва да ће одложити до 1 Марта 1901 год. да могу чинити своје студије и понуде када ће се и уступити ономе, који буде дао најповољније услове и гаранцију.

Рок за сврхата поменуто линију гвозденог пута бити ће од 3 године т. ј. од 1 Јула 1901 до 1 Јула 1904 а за уређење порта од 2 године т. ј. од 1 Јануара 1901 до 1 Јануара 1903 год.

(Avis). Déjà depuis vingt ans, malgré les mauvais chemins et les grandes difficultés de communication la sureté individuelle a fait que des savants étrangers ont parcouru dans tous les sens le Monténégro. Des Géologues allemands et italiens ont même travaillé sur la carte géologique du Monténégro en y indiquant où et quel minerais s'y trouvent.

L'amélioration de vieux et la construction de nouveaux chemins dans le courant de ces vingt années ont facilité les communications; des savants et des capitalistes sont venus de nouveau et cette fois ils ont étudié et trouvé à Tsrnitsa près d'Antivari et à Jupa à 15 kilom. de Nikschitch sur la route carrossable même, des minerais de fer, de manganèse, de soufre et d'alumine très abondants et très riches. Ils ont pris concession et dès le 15 Janvier 1901 ils Commenceront les travaux, des chemins accessoires et l'exploitation.

Dans ces derniers temps différentes sociétés ont présenté aussi au gouvernement Princier de Monténégro des projets pour la construction d'une voie ferrée (voie étroite) d'Antivari à Nikschitch (160 kilom. environ) et pour l'aménagement du port d'Antivari sur la mer Adriatique; c'était difficile alors.

Grâce à la découverte d'aussi abondants et riches minerais et leur situation par rapport à cette ligne, comme à l'exploitation des forêts des environs de Nikschitch et à la force hydraulique qu'on peut avoir à un prix modéré à la source de Zete et à la rivière de Tsrnitsa près de la ligne

en question et utiliser pour la traction du chemin de fer. L'entreprise est devenue facile. Aussi, de nouvelles sociétés se sont présentées au gouvernement princier avec les projets et conditions et pour la construction du chemin de fer Antivari Nikschitch et pour l'aménagement du port d'Antivari.

Le gouvernement Princier ayant de traiter a trouvé bon, d'avisier par notre journal officiel les différentes sociétés étrangères qu'il recevra les offres jusqu'au 1-er mars 1901, date à laquelle on concédera à celui qui présentera les meilleures conditions.

Le délai pour l'exécution des travaux du chemin de fer sera de trois ans c. à. d. du 1-er juillet 1901 au 1-er Juillet 1904 et pour l'exécution des travaux d'aménagement du port d'Antivari de deux ans c. à. d. du 1-er janvier 1901 au 1-er janvier. 1903.

(На знање.) Матина Српска повјерила је г. професору Лазу Поповићу на Цетињу, да прима претплату на издања пете за ову 1901 годину. Ко се жели претплатити нека се изводи истоме обратити, а увјерени смо да ће се и сам г. поштерник заузети, да се што више рашире и одомаће међу нама Матичина издања, на којима претплата за цијелу годину износи 7 круна.

(Врјеме.) Од прошле недјеље влада непрестано велика студен, која је допирала до 13 степена испод ништинце Уочи бадњег дана падао је снјег, на бадњи дан је било облачно, па од Божића све лијепо врјеме, али студен ипак не попусти.

Телеграми Бечког „Кор. Бира“.

БИОГРАД, 23 децембра. — На упражњена мјеста владиних заступника наименовани су 8 радикала, 6 либерала, 4 напредњака и 4 неутралца.

ПARIЗ, 27 децембра. — Отворено је ново засједање камаре. Депанел је изабрат опет за пресједника са 296 гласова против Брисона, који је имао 217.

ПЕТРОГРАД, 27 децембра. — Ламздорф је наименован за министра иностраних дјела.

ПARIЗ, 28 децембра. — Далкасе је честитао Ламздорфу наименовање за министра, који му је одговорио, да ће га руководити искрена жеља да допринесе консолидацији савеза и пријатељства, који спајају двије државе.

ПARIЗ, 29 децембра. — Депанел заузимљиви пресједништво у камари истакао је потребу активне дипломатије, наслонене на снажну војску.

БЕРЛИН, 29 децембра. — Биллов је изразио Ламздорфу честитања њемачке владе поводом наименовања за министра иностраних дјела.

ВАШИНГТОН, 30 децембра. — Здравље Мак-Кинлеја иде на боље.

ПARIЗ, 30 децембра. — Лубе је потписао декрет, који олакшава рекрутирање официра у резерви и попуштање захтјева рекрутирања у војсци.

БЕЧ, 31 децембра. — Франц Јосиф је примио Књаза бугарског и одвратио њу посјету.

НИШ, 31 децембра. — Отворена је народна скуштина престоним говором, у ком се Краљ дотакао своје жељидбе. Краљ захваљује Богу што је Краљица у благословеном стању. Захваљује Цару, који се примио кумства, чим је дао нов доказ да сродство двају народа пружа чврсто јемство. Говор наглашује пријатељске односе са свим државама особито са Турском и Аустријом.

ВАШИНГТОН, 31 децембра. — Мак-Кинлеј је добро ноћ провео.

НИШ, 1 јануара. — Књаз бугарски је припнио и дочекао био са великим почастима од Краља. Преставио се Краљици и у вечер отпутовао у Софију.

ПЕТРОГРАД, 2 јануара. — Бюджет за г. 1901 држи у равнотежи приходе и расходе 1,788,482,006. Докађаји на крајњем истоку захтјевали су знатне трошкове. Китајски немири на граници Русије окупали су војску од 220,000 момака. Ако се Русија држи мирољубиве политике није томе узрок слабост него осјећање снаге. Цара вазда надањива у истини идеално добро човјечанства.

Англо-бурски рат.

КАПИТАЛТ, 23 децембра. — Од неколико дана много Холандца Канских пошло је тајно на сјевер, да се здружи са Бурима. Инглези, који су били заробљени код Хелвације, пуштени су на слободу.

ЛОНДОН, 26 дец. — Киченер јавља из Преторије, да је Бабингтон имао битку са одјељењем Делареја код Нампурта (у Трансвалу) Непријатељ се повукао на сјеверозапад. Губитци инглоски непознати. Бури су имали 20 мртвих и рањених. Код Линдлеја била је друга битка, у којој су Инглези изгубили 3 официра и 15 момака мртвих, 2 официра и 20 момака рањених.

КАШЕТОВИ, 27 дец. — У шкотским окупацијама проглашено је обсадно стање.

ЛОНДОН, 29 дец. — Киченер јавља из Преторије, да су Бури у исто доба удрили ноћу на Белфаст, Вондерфонте, Новитгедахт и Милденфотен, али су били одбијени последије живе битке. Инглези су изгубили 21 мртва, између којих једнога капетана, и 62 рањена, међу којима 3 официра Бури су изгубили 24 мртва.

ЛОНДОН, 30 дец. — Киченер јавља да су Бури удрили на Махадорп али су били одбијени. Убијен је један официр.

СМАДДЕЛ, 30 дец. — Хамилтон је стиго у Булфонте са својском. Булфонте је окољен од два мјесеца Бурима, који су ударали на њ без успјеха.

ЛОНДОН, 2 јануара. — Робертс је приватно саопштио лондонском лордмајору, да одложи предавање дипломе, која га именује за почасног грађанина, јер он држи да није умјесно приређивати свечаности при тако несрећним приликама у јужној Африци.

КАШЕТОВИ, 3 јан. — „Рајтер“ доноси, да су 500 Бура покушали да прекину воду, потребиту за експлоатацију жељезница код Тувергериверетадона, на растојању 110 миља од Капотовна.

ЛОНДОН, 3 јан. — Ратно министарство намјерава послати јаку помоћ у јужну Африку и саставити више батаљона милиције

Догађаји у Китају.

БЕЧ, 23 децембра. — „Политике“ потврђује из Петрограда руско китајску конвенцију односно привремене руске окупације Манџурије.

ПЕКИН, 27 децембра. — Њемачка извидница нашла је код Чајкона на 3000 Китајаца, од којих су 2000 погинули. Њемци изгубили једног мртвог и 4 рањена.

ПЕКИН, 29 децембра. — Код Синганфе сакупљено је 85,000 китајске војске добро оружано.

ЛОНДОН, 1 јануара. — „Рајтер“ доноси из Пекина, да Китајски општински чекају овлашћење, да потпишу заједничку ноту држава.

ТЈЕНЧИН, 2 јануара. — Осим 1000 момака, који остају у Пекину, Тјенчину и Шанхајвану, сва руска војска иде у Мукден.

ЊУЈОРК, 2 јануара. — Депеша из Пекина доноси да су Чинг и Ли-Хунг-Чанг потписали заједничку ноту.

КЊИЖЕВНИ ОГЛАС.

Изашли су из штампне школски учебници:

РАЧУНИЦА за трећи разред основних школа, израдила Буро Поповић и Андрија Јосифовић. Цетиње, К. Ц. Државна Штампарија 1900. Цијена 30 новчића.

СРПСКА ГРАМАТИКА за трећи и четврти разред основних школа у Књажевци Црној Гори, саставио Буро Штадијер. Цетиње, К. Ц. Државна Штампарија 1900. Цијена 35 новчића.

Могу се наручити и купити код Прве К. Ц. Поштомате Књижаре П. М. Калужеровића на Цетињу (Cettigne, Montenegro.)

Цетиње, 18 Новембра 1900.

Број 348/дз.

У П Р А В А
ДРЖАВНЕ ШТАМПАРИЈЕ.

О Г Л А С.

Ставља се до знања, да је главни Одбор за подизање дома за умоболне у својој пуноважној сједници од 3. Децембра ов. год., ријешено да се отпочне градња поменутог дома на већ означеном мјесту код Данилов-града и овјем позива све наше подузимаче, који би хтјели подузети ову радњу, цијелу или дијелом да буду на Данилов-граду 14 Јануара 1901 год., гдје ће главни одбор држати јавну лицитацију.

Вишеречени дом градиће се према плану израђеном од Управе теља јавних грађевина и Државног инжењеријера г. Марка Ђукановића, који је план одбору био поднет на увиђај и кога је одбор усвојио.

Дом ће се састојати из два павиљона, кухиње, тезе, магазина и авлије.

Главни павиљон за 42. болесника, дугачак је 75. мет. и 90 цм., а широк 11. мет. и 90. цм. Овај павиљон имаће 17. одјељења за болеснике и 6. одјељења за администрацију.

Други павиљон дуг је 43. мет. и 40 цм. а 13. мет. и 40. цм. широк. Имаће 26. одјељења. Оба ова павиљона приземна су, самоје администрација на два боја

Подузимачи дужни су довијети на лицитацију увјерење о чистом имању у вриједности од 2000. ф., или јемца, за гореречену суму

Цетиње, 22 децембра 1900.

ГЛАВНИ ОДБОР.

Објава.

Пошто се на кући г. кап. Ананије Милачића — изнешеној објавом ове Управе од 25. Октобра тек. год. бр. 2438. — није понудила прилична цијена, то се са овим по други пут износи иста на јавној продаји, под условима: да купац поменутог куће, који би био, при самој куповини положи у овој Управи у готовом новцу фиор 600.; на Бурђевдан идуће године фиор. 1000. а решто са добићу 10% на дужну суму од дана куповице — на Петров-дан исте године.

Ко би желио исту купити, нека се на 1 фебруара идуће године пријави подноситој Управи, ког ће се дана на 4. уре после подне понудити највише цијене уступити.

Број 2954.

Цетиње, 22 дец. 1900 г.

Управа
Општине вароши Цетиња

Број 1
120 (1—2)